

El relatiu. Elecció del pronom adequat amb antecedent explícit

Regla 1

Antecedent	Pausa	Altres	Relatiu
± animat	±	∅	<i>que</i>

01. Has vist [SN **un nen** [GO *que* s'ha perdut]_{GO}]_{SN}?
 02. He trobat [SN **l'Eduard** , [GO *que* m'ha donat molts records]_{GO}]_{SN}.
 03. Vindrà [SN **un dia** [GO *que* no t'ho esperaràs]_{GO}]_{SN}.
 04. Te'ls duré [SN **dijous** , [GO *que* tenim festa]_{GO}]_{SN}.

Regla 2

Antecedent	Pausa	Altres	Relatiu
+ humà	±	a, de, en, amb, per	<i>qui</i>

05. Ha trobat [SN **un nen** [GO de *qui* no teníem notícies]_{GO}]_{SN}.
 06. Ha tornat [SN **l'Enriqueta** , [GO amb *qui* jugàvem a futbol]_{GO}]_{SN}.
 07. Ja està bo [SN **l'amic** [GO per *qui* sempre preguntaves]_{GO}]_{SN}.

Regla 3

Antecedent	Pausa	Altres	Relatiu
- animat	±	a, de, en, amb, per	<i>què</i>

08. Ha trobat [SN **la casa** [GO en *què* vivien els teus avis]_{GO}]_{SN}.
 09. He perdut [SN **la pilota** [GO amb *què* jugàvem a bàsquet]_{GO}]_{SN}.
 10. Sap [SN **la parada** [GO de *què* surt l'autobús]_{GO}]_{SN}.

Regla 4

Antecedent	Pausa o mots	Relatiu
+ masculí	Pausa o	<i>el qual</i>
+ femení	algun mot	<i>la qual</i>

02. He trobat [SN **l'Eduard** , [GO *el qual* m'ha donat molts records]_{GO}]_{SN}.
 06. Ha tornat [SN **l'Enriqueta** , [GO amb *la qual* jugàvem a futbol]_{GO}]_{SN}.
 07. Ja està bo [SN **l'amic** [GO per *el qual* sempre preguntaves]_{GO}]_{SN}. [pel qual]
 08. Ha trobat [SN **la casa** [GO en *la qual* vivien els teus avis]_{GO}]_{SN}.
 09. He perdut [SN **la pilota** [GO amb *la qual* jugàvem a futbol]_{GO}]_{SN}.
 10. Sap [SN **la parada** [GO de *la qual* surt l'autobús]_{GO}]_{SN}.

Regla 5

Antecedent	Pausa	Altres	Relatiu
+ lloc	sí / no	∅, de, en, amb...	<i>on</i>

08. Ha trobat [SN **la casa** ∅ [GO ∅ *on* vivien els teus avis]_{GO}]_{SN}.
 10. Sap [SN **la parada** ∅ [GO de *on* surt l'autobús]_{GO}]_{SN}. [d'on]

El relatiu. Elecció del pronom adequat amb antecedent genèric elidit

Oracions de relatiu substantivades

Regla 6 a

Antecedent		Relatiu
Determinant	Prof N [+ humà]	
<i>tot</i>	<i>hom</i>	<i>qui</i>

- Serà ben rebut [SN **tot hom** [GO *qui* vindrà]_{GO}]_{SN}. [tothom]
 Han posat moltes a [SN **tot hom** [GO *qui* feia massa soroll]_{GO}]_{SN}. [tothom]

Regla 6 b

Antecedent		Relatiu
Determinant	Prof N + humà	
((tot) ART)	∅	<i>qui</i>
((tot) DEM)	∅	

Si, ves! Ara plora [SN ∅] [GO *qui* reia]_{GO}SN.
 Han suspès a [SN ∅] [GO *qui* es feia massa el savi]_{GO}SN.
 Vas suspendre [SN tots els] ∅ [GO *qui* es feien massa el savi]_{GO}SN?
 Vas suspendre [SN els] ∅ [GO *qui* es feien massa el savi]_{GO}SN?
 Vas saludar [SN tots aquells] ∅ [GO *qui* van anar a felicitar-lo]_{GO}SN.
 Estaven espantades [SN aquelles] ∅ [GO *qui* ploraven]_{GO}SN.

Regla 7

Antecedent		Relatiu
Determinant	Prof N - humà	
(tot) ART	∅	
(tot) el		<i>que</i>
(tot) DEM	∅	
(tot) això / allò		<i>que</i>

No m'agrada res de [SN el] ∅ [GO *que* proposen]_{GO}SN per a l'estiu.
 M'atabala [SN tot el] ∅ [GO *que* m'expliques]_{GO}SN.
 A mi, [SN tot] això [GO *que* demanes]_{GO}SN em sembla just.
 Tot depèn de [SN allò] [GO *que* vagin decidir ahir]_{GO}SN?

Regla 8

Altres	Antecedent		Rel
o, i,	Det	Prof N	
però		± hum	
	∅	∅	<i>que</i>

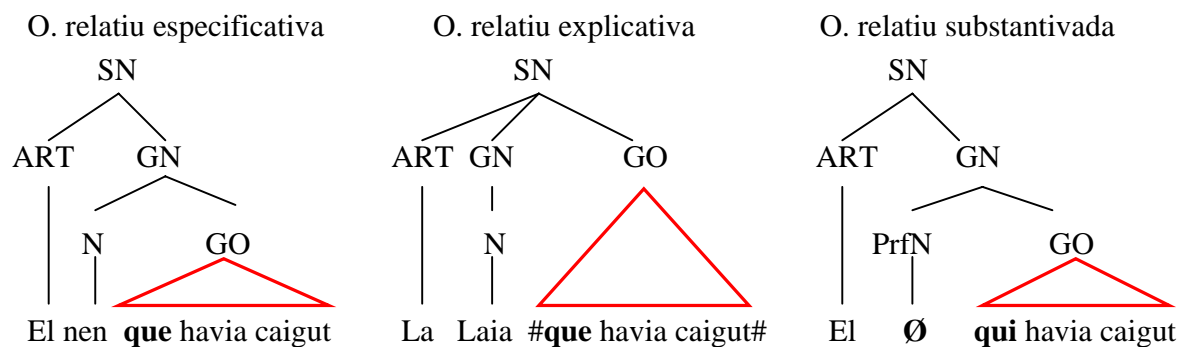
[[Els qui reien]_{GO}SN o [SN ∅] [GO *que* xerraven]_{GO}SN es quedaran una hora.
 [[Els qui han copiat]_{GO}SN però [SN ∅] [GO *que* han estudiat]_{GO}SN s'ho deuen saber.

Plantejament d'anàlisi de diversos tipus d'oració de relatiu (Vegeu RR 04, p2)

O. rel. especificativa: [SN [El]_{ART} [GN [nen]_N [GO *que* havia caigut]_{GO}]_{GN}]_{SN} ara plora.

O. rel. substantivada: [SN [El]_{ART} [GN [∅]_{PrfN} [GO *qui* havia caigut]_{GO}]_{GN}]_{SN} ara plora.

O. relat. explicativa: [SN [La]_{ART} [GN Laia]_{GN} # [GO *que* havia caigut]_{GO}]_{SN} # ara plora.

Els pronoms àtons o clítics

Proclítics i enclítics

- ▶ En la llengua moderna els pronoms febles apareixen davant del verb (**proclítics**), excepte amb l'imperatiu, l'infinitiu i el gerundi (**enclítics**):

*Els ha ajudat molt i sempre **li ho** han agraït.*

*Vés-**te'n** a ajudar-**los** planyent-**los** per la desgràcia ocorreguda.*

En les perífrasis amb un infinitiu o gerundi, els pronoms poden ser proclítics o enclítics:

***Les** estava preparant, però va col·locar-**les** malament.*

- ▶ Els pronoms clítics sorgeixen a l'oració per diversos motius:
 - pronominalització: *He preparat quatre dinars i **els** he dut als treballadors.*
 - fossilització en una frase feta: *Ens **la** vas fer grossa; però ens **la** pagaràs.*
 - ús verbal: ***Hi** ha fum. **Hi** sent prou bé; però no **s'hi** veu gaire.*
 - lexicalització (verbs pronominals): *No **te'n** vagis: recorda't que dines amb mi.*
- ▶ Els clítics s'ordenen seguint un **ordre preestablert**, independentment de la funció sintàctica:

SE ₁	TE ₂	ME ₃	LI _{4(CI)}	LO ₅ LA ₅	NE ₆	HO ₇
	VOS ₃	NOS ₃	LOS _{4(CI)}	LOS ₅ LES ₅		HI ₇

*Va portar els regals a les amigues ben content => Va portar-**los**_{4(CI)}-**els**_{5(CD)}-**hi**_{7(CPred)}.*

Elecció de formes secundàries dels clítics

- ▶ En certs contextos, la llengua estàndard substitueix un pronom per una forma secundària; com es veu al quadre. El cas més remarcable és el pas de LI_{4(CI)} a HI₇ en combinar-se amb LO₅, LA₅, LOS₅ o LES₅ (CD):

*Li regalaríeu la bossa => LA_{5(CD)} HI_{7(CI)} regalaríeu => **la hi** regalaríeu.*

LI₄ => HI₇ LA_{5(CD)}

Però no es produeix canvi combinant LOS₄ amb CD₅ ni LI₄ o LOS_{4(CI)} amb NE₆ o HO₇:

*Els dono la bossa => LOS₄ LA_{5(CD)} dono => **els la** dono / (col) **els hi** dono.*

*Els duia ametlles => LOS₄ NE_{6(CD)} duia => **els en** duia / (col) **n'hi** duia.*

*Els deia que hi aniria => LOS₄ HO_{7(CD)} deia => **els ho** deia / (col) **els hi** deia.*

*Li porta panses => LI₄ NE_{6(CD)} porta => **li'n** porta / (col) **n'hi** porta.*

*Li diu que és ruc => LI₄ HO_{7(CD)} diu => **li ho** diu / (col) **l'hi** diu.*

- ▶ També es canvia el CI LI₄ o LOS₄ per HI₇ quan va amb un clític de CD de 1^a o 2ª persona:

*Em presenta a les noies => ME₃ HI₇ presenta => **m'hi** presenta.*

ME_{3(CD)} LOS_{4(CI)} => HI₇

Quadre 1

	CD	CD	CD	CD	CD	CD	CD	CD	CD	CD	CC
	TE ₂	VOS ₂	ME ₃	NOS ₃	LO ₅	LA ₅	LOS ₅	LES ₅	NE ₆	HO ₇	HI ₇
LI _{4(CI)} => HI ₇	TE ₂ HI ₇	VOS ₂ HI ₇	ME ₃ HI ₇	NOS ₃ HI ₇	LO ₅ HI ₇	LA ₅ HI ₇	LOS ₅ HI ₇	LES ₅ HI ₇			
LOS _{4(CI)} => HI ₇	TE ₂ HI ₇	VOS ₂ HI ₇	ME ₃ HI ₇	NOS ₃ HI ₇							

- ▶ Hi ha altres substitucions habituals, però poc freqüents: HO_{7(Atribut)} esdevé NE₆ en presència d'un altre pronom personal clític i HO_{7(CD)} passa a LO₅ en contacte amb HI₇:

*Els era pesat d'escoltar => LOS₄ NE₆ era => **els n'era**.*

LOS₄ HO_{7(Atr)} => NE₆

*No ho deixem a terra => no LO₅ HI₇ deixem => **no l'hi** deixem.*

HO_{7(CD)} => LO₅ HI₇

Quadre 2

		CI	CI	CI	CI	CI	CI	CC
	SE ₁	TE ₂	VOS ₂	ME ₃	NOS ₃	LI ₄	LOS ₄	HI ₇
HO ₇ (CD) =>LO ₅								LO ₅ HI ₇
HO ₇ (Atr) =>NE ₆	SE ₁ NE ₆	TE ₂ NE ₆	VOS ₂ NE ₆	ME ₃ NE ₆	NOS ₃ NE ₆	LI ₄ NE ₆	LOS ₄ NE ₆	

Combinacions impossibles de pronoms àtons

- Ja que cada una de les set places només pot ser ocupada per un pronom, no podem aparèixer simultàniament dos pronoms del mateix subíndex:

*A Vic la boira és persistent => Hi₇ és persistent / A Vic ho₇ és / * Hi₇ ho₇ és.*

*Pren d'amagat el pa a l'Ester => L₅'hi₇ pren a l'Ester / Li₄ hi₇ pren el pa / L₅'hi₇ pren d'amagat / * L₅'hi₇ hi₇ pren.*

La forma superficial dels pronoms clítics

- Un cop elegits i ordenats els pronoms clítics d'una frase cal aplicar les **regles morfofonològiques** (RM) per assignar la forma dels pronoms (plena o escurçada) i les **regles fonètiques** (RF) per elidir certes vocals en contacte i per afegir-hi les vocals de suport pertinents; per exemple:

*vendre NOS₄ NE₆ =^{RM}=> vendre **ns n** =^{RF}=> vendre 'ns-en*

- Les **regles morfofonològiques**:

1.- Els clítics d'arrel única prenen la forma plena:

RM1: LI₄, LA₅, LES₅, HI₇ i HO₇ => li, la, les, hi, ho

LA₅ veig =^{RM1}=> **la** veig; LES₅ HI₇ tenia =^{RM1}=> **les hi** tenia.

2.- Els clítics d'arrel alternant escullen la forma plena o escurçada, segons les regles següents:

	RM2. Darrere de V no acabat en vocal V[-vocal] ____ #	RM3. Opcional: Primer clíctic davant V Opció: # ____ V	RM4. Davant d'un altre pronom clíctic ____ clíctic	RM5. Si encara no s'ha escollit forma
VOS ₂	=> vos: dur-vos	(=> vos: vos espera)		=> us: us crida
NOS ₃	=> nos: crideu-nos			=> ns: se'ns rifa
LOS ₄	=> los: oferint-los			=> ls: veure'ls
LO ₅	=> lo⁽¹⁾: agafem-lo			=> l: treure-l'hi
LOS ₅	=> los: vegeu-los			=> ls: me'ls deixa
SE ₁	=> se: cansar-se	(=> se⁽²⁾: se veu)	=> se: se'l veu	=> s: pondre's
TE ₂	=> te: escoltant-te	(=> te: te comprèn)	=> te: te la deixo	=> t: mira't
ME ₃	=> me: escolteu-me	(=> me: me pareix)	=> me: dir-me'n	=> m: m'obre
NE ₆	=> ne: obrir-ne	(=> ne: ne vol)	=> ne: dur-ne+hi	=> n: dur-me'n

Formes plenes

Formes escurçades

1.- Si **lo** va seguit d'un altre clíctic, llavors pren la forma escurçada: *portar-l'hi*.

2.- Si el verb comença amb /s/, sol usar-se la forma plena: *se sap, se centra*.

- Regles fonètiques**

RF1. Delisió de /-e/ (àtona final) davant de vocal (excepte *se us*, que es manté):

te hi adorms => **t'hi** adorms; # **me** ho deia => **m'ho** deia; # **se** us veu = **se** us veu.

RF2. Delisió de /-a/ (àtona final) davant de vocal que no sigui **i** o **u** àtones:

la ha vista => **l'ha** vista; però # **la** uneix = **la** uneix; # **la** hi dóna = **la** hi dóna.

RF3. Addició de /e-/ davant la primera consonant del clíctic, si no hi ha cap vocal contigua:

ns crida => **ens** crida; # **n** troba => **en** troba; # **t** veu => **et** veu.

Si hi ha diversos pronoms, es comença per la dreta: # **l n** treu => **l'en** treu.